

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Свічка Сергія Олександровича
на тему «Організаційно-економічний механізм інвестиційного
забезпечення регіонального розвитку», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 –
розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Актуальність, мета та завдання дослідження

Сучасний етап розвитку української економіки характеризується мінливістю та непередбачуваністю, що пов'язані з впливом внутрішніх та зовнішніх чинників, які визначають як загальну спрямованість, так і виступають підґрунтям для утворення проблем різної глибини, що супроводжують розвиток країни в цілому та її регіонів. Наразі державні економічні реформи регіонального рівня мають на меті створення засад для стабільного соціально-економічного розвитку на самодостатній основі. Для цього необхідно сформувати механізм інвестиційного забезпечення розвитку, що дозволив би поживити інвестиційну діяльність регіонів з урахуванням необхідності якомога повнішої реалізації виробничого потенціалу, інноваційної складової, структури економіки регіонів та регіональної економічної політики. Усі ці аспекти знайшли відображення в дисертації Сергія Свічка, метою якої є розробка теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій до формування ефективного організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України. Отже, тема дисертації Свічка С. О. є актуальною в сучасних умовах соціально-економічного розвитку регіонів України та перебігу інвестиційних процесів, що його забезпечують.

Для досягнення поставленої мети автором було вирішено такі наукові завдання: узагальнено наукове підґрунтя дослідження особливостей регіонального розвитку з позицій інституціональної теорії просторової організації територій та удосконалено понятійний апарат проблематики інвестиційного забезпечення регіонального розвитку; визначено стан і

тенденції соціально-економічного розвитку регіонів України; удосконалено методичний підхід до ідентифікації впливу різних факторів на зміни активності інвестиційної діяльності регіонів України; розроблено концептуальний підхід до формування оновленої моделі організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення регіонального розвитку; удосконалено методичні положення щодо розробки формалізованої моделі планування регіонального розвитку; розвинуто методичне забезпечення формування напрямів регіональної інвестиційної політики.

У першому розділі роботи автор дослідив теоретичні засади дослідження особливостей регіонального розвитку та його інвестиційного забезпечення, а також наявні підходи до розбудови організаційно-економічного механізму управління регіональним розвитком, що дозволило йому визначити умови формування інвестиційного забезпечення регіонального розвитку й уточнити його понятійний апарат.

У другому розділі розкрито особливості сучасного стану економіки України та інвестиційних ресурсів регіонального розвитку; розроблено методичний підхід до ідентифікації впливу факторів на зміни активності інвестиційної діяльності регіонів України; проведено кластеризацію регіонів України за рівнем впливу факторів на зміни активності інвестиційної діяльності; досліджено інноваційну паспортизацію регіонів як складову організаційно-економічного механізму регіонального розвитку; здійснено аналіз нових структурних елементів самоуправління в організаційно-економічному механізмі регіонального розвитку.

Третій розділ роботи присвячено розробці формалізованої моделі планування розвитку регіону й підвищення його конкурентоспроможності; обґрунтуванню пропозицій щодо інструментарію і заходів організаційно-економічного механізму управління регіональним розвитком та удосконаленню теоретико-методичного забезпечення використання логіко-структурних моделей у практиці управління регіональним розвитком.

Отже, у науково-практичні завдання, поставлені у роботі Свічка С. О. стосуються комплексному вирішенню наукової проблеми формування ефективного механізму інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України з урахуванням їх потенціалу та особливостей соціально-економічного розвитку.

Зв'язок дисертації з науковими програмами та планами наукових досліджень

Дисертаційну роботу Свічка С. О. виконано згідно з планами науково-дослідних робіт Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова відповідно до завдань тем: «Підприємництво як стратегічний фактор розвитку бізнес-середовища регіону. Етап 3. Трансформація регіонального інноваційного підприємництва як стратегічний фактор економічного зростання» (№ державної реєстрації 0116U005497), у якій автором було розроблено складові економічного механізму інвестиційного розвитку регіону; «Формування організаційно-економічного механізму управління бюджетуванням об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації» (етап 1, № 53-72/19), де здобувачем проведено дослідження особливостей формування бюджетів об'єднаних територіальних громад в Україні; «Розробка інструментарію реалізації стратегії розумної спеціалізації Харківського регіону» (№ державної реєстрації 0118U002040), у якій автором розроблено рекомендації щодо методичного забезпечення формування напрямів регіональної інвестиційної політики України.

Основні наукові результати, що виносяться на захист

Аналіз дисертації Свічка С. О. дозволив встановити основні положення наукової новизни, що виносяться на захист й мають теоретичну та науково-практичну цінність.

1. Першим науковим результатом роботи є удосконалений концептуальний підхід до розробки моделі організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку регіонів. В основу

запропонованого підходу покладено теоретичні здобутки сучасних теорій регіонального розвитку та інституціональної теорії, які були використані для розробки трьох смислових блоків організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення: механізм як системна конструкція; механізм як основа управлінської технології та механізм як спосіб врахування об'єктивних економічних законів регіонального розвитку та його ситуативних особливостей.

Цей науковий результат має теоретичну й науково-практичну цінність, яка полягає в уточненні та систематизації переліку інструментів організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення регіонального розвитку, його ресурсів та функцій. В теоретичному плані організаційно-економічний механізм розглядається як структурна основа інвестиційного забезпечення регіонального розвитку.

2. Удосконалено методичний підхід до визначення впливу факторів на зміни інвестиційної активності регіонів країни. Сутність результату полягає у визначенні впливу чинників, що характеризують особливості інвестиційного розвитку кожного регіону країни на основі побудови багатофакторної мультиплікативної моделі та проведення індексних підстановок.

Науково-практична цінність результату полягає в можливості комплексно оцінити наявні здобутки у формуванні та використанні інвестиційного потенціалу кожного регіону України та згрупувати регіони за рівнем впливу визначених факторів на інвестиційну активність.

3. Удосконалено методичні положення щодо розробки організаційно-економічної моделі управління регіональним розвитком, які ґрунтуються на визначенні основних параметричних характеристик процесів соціально-економічного розвитку в різних регіонах, що дозволяє визначити особливості інвестиційного потенціалу, інвестиційної інфраструктури та інвестиційного клімату регіону з урахуванням економічної складової регіонального розвитку.

Науково-практична цінність результату міститься у можливості

підвищити наукову обґрунтованість рекомендацій з визначення напрямів регіональної економічної політики та формування її інструментарію з метою підвищення якості життя населення регіонів та розвитку їх людського капіталу.

4. Дістало подальшого розвитку тлумачення сутності поняття «регіональний розвиток» за рахунок уточнення його базових характеристик. Автор тлумачить регіональний розвиток як процес, якому притаманні зміни інституційних норм і правил взаємодії між учасниками, різноспрямований вплив факторів на його перебіг та необхідність дієвого організаційно-економічного механізму досягнення його цілей для ефективного використання можливостей інвестиційного забезпечення регіонального розвитку.

Результат має теоретичну цінність, яка полягає в уточненні дефініції поняття «регіональний розвиток» через врахування принципи «герменевтичного кластера», що дозволяє розробити систему взаємопов'язаних понять, які висвітлюють різні аспекти розвитку регіону як безперервного процесу. Практична цінність результату полягає у тому, що використання запропонованого визначення дозволяє розширити бачення регіонального розвитку, як керованого процесу, де прогресивні зміни забезпечуються не окремими господарськими структурами чи органами управління, а інтеграцією зусиль усіх зацікавлених сторін.

5. Розвинуто методичне забезпечення формування напрямів регіональної інвестиційної політики, у рамках якого передбачається проведення комплексних досліджень, спрямованих на ідентифікацію взаємозв'язків між економічним потенціалом регіону та його інвестиційною привабливістю у межах наявних а можливих для залучення інвестиційних ресурсів.

Науково-практична цінність результату базується на використанні таких інноваційних елементів економічного потенціалу регіону, як ресурсна база, можливості, рівень внутрішньої упорядкованості, механізм залучення інвестицій, дія бар'єрів та фактору часу.

Теоретична й практична цінність результатів

Результати дисертаційної роботи Свічка С. О. мають теоретичне значення, яке полягає в розробці та обґрунтуванні теоретико-методичного забезпечення формування складових організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України, яке складається з взаємопов'язаних етапів з урахуванням особливостей розвитку кожного регіону та наявних обмежень.

Теоретичну цінність має розвинене автором тлумачення змісту поняття «регіональний розвиток» та концептуальний підхід до розробки моделі організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку регіонів.

Практичне значення мають розроблені автором дисертації методичне забезпечення формування напрямів регіональної інвестиційної політики, методичний підхід до ідентифікації впливу факторів на зміни активності інвестиційної діяльності регіонів України та методичні положення щодо розробки організаційно-економічної моделі управління регіональним розвитком, що у комплексі дозволяють удосконалити процес формування організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України.

Аналіз публікацій та повноти відображення результатів у авторефераті

Основні наукові результати проведених досліджень, що були отримані автором роботи, а саме, теоретико-методичні положення та практичні рекомендації опубліковані в 15 наукових працях, з них 1 особиста монографія, 1 розділ – у колективній монографії, 2 статті – у наукових фахових виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних, 2 статті – у зарубіжних виданнях, 3 статті – у наукових фахових виданнях України, 6 тез доповідей – у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 32,5 друк. аркушів, з яких особисто автору належать 26,4 друк. арк.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

1. Хоча автор акцентує в роботі увагу на пріоритетах Державної стратегії регіонального розвитку до 2027 року, регіональних стратегіях, однак не достатньо уваги приділяє питанню оновлення механізмів реалізації регіональної політики в Україні, зокрема пов'язаних із визначенням проблемних (функціональних територій) та інших. Доцільно було б приділити більше уваги питанню впливу стратегій соціально-економічного розвитку регіонів та ОТГ на посилення їх інвестиційної активності (с. 149-155).

2. У підрозділі 2.3 роботи проведено аналіз нових структурних елементів самоуправління в організаційно-економічному механізмі розвитку регіону (с. 128-145). Проте поза увагою залишився зарубіжний досвід використання інструментів самоуправління та саморегулювання розвитку регіонами, який був би корисним для України.

3. Аналізуючи особливості функціонування індустріальних парків в Україні (с. 137-142) автору доцільно було розкрити проблемні аспекти їх створення і функціонування, а також надати рекомендації щодо удосконалення цього процесу.

4. Проводячи аналіз нових структурних самоуправління та оцінюючи їх роль в організаційно-економічному механізмі регіонального розвитку автор справедливо піднімає питання фінансування ОТГ, які сьогодні є активними учасниками інвестиційних процесів. Тому окрім проведеного аналізу фінансових ресурсів ДФРР, субвенції на соціально-економічний розвиток громад (с. 148-149) слід було доповнити інструментарієм проектного менеджменту, що проводяться на конкурсних засадах зокрема, проектів, що фінансуються за кошти секторальної бюджетної підтримки ЄС, грантів для підтримки бізнесу тощо.

5. Проводячи аналіз практики та результатів рейтингування регіонів за рівнем інвестиційної привабливості автор вірно зазначає, що рейтингові позиції регіонів та тенденції динаміки є нестабільними і носять здебільшого

ситуативний характер (с. 67-69). Доцільно було зробити висновок, що дає таке рейтингування, чи свідчить воно про те, що відбувається посилення конкурентних переваг регіонів внаслідок спрямування інвестицій у певні види економічної діяльності (традиційні для регіонів галузі спеціалізації чи відбувається зміна структурних пріоритетів економіки регіонів).

6. Недоцільно було на рис.1.3. «Методичні підходи до оцінювання потенціалу» (с.50) подавати як рівнозначні елементи загальні методи проведення наукових досліджень (графо-аналітичні, економіко-математичні) та підходи, які становлять сутнісну ознаку аналітичних досліджень (ресурсний, ринковий, інституційний).

7. Оскільки процес формування ОТГ завершено, то поданні дані у п.2.3 є не актуальними (табл. 2,29; с. 135). Тому проведений аналіз мав би включати посилання на сучасну мережу ОТГ.

8. У додатки роботи не доцільно було вносити загальнодоступні нормативно-правові акти України.

Зазначені недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку наукових результатів дисертації Свічка С. О. та не знижують їх теоретичну й практичну цінність.

Загальний висновок

Дисертація Свічка С. О. «Організаційно-економічний механізм інвестиційного забезпечення регіонального розвитку» за змістом є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, спрямовані на вирішення проблеми формування складових механізму інвестиційного забезпечення розвитку регіонів України.

Наведені недоліки та дискусійні положення не знижують теоретичної та прикладної цінності наукових результатів дисертації. Тема дисертації є актуальною, положення наукової новизни обґрунтованими, а висновки та рекомендації сформульовані коректно та у повній мірі відображають досягнення поставленої у роботі мети.

На підставі цього можна зробити висновок, що дисертаційна робота Свічка Сергія Олександровича на тему «Організаційно-економічний механізм інвестиційного забезпечення регіонального розвитку» за змістом і оформленням відповідає діючим вимогам до кваліфікаційних праць, що подаються на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук а її автор, Свічко Сергій Олександрович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

завідувач відділу регіональної економічної політики

ДУ «Інститут регіональних досліджень

імені М. І. Долішнього НАН України»,

доктор економічних наук, професор

 С. Л. Шульц

